

які гостро потребують покращення своїх житлових умов, братимуть кредити під невисокі відсотки. До певної міри окреслилася схема допомоги держави компаніям-забудовникам, які мають незавершені будівлі. Законом передбачається завершення в 2009 р. будівництва житла із ступенем готовності понад 70%, у 2010 р. – завершення будівництва житла із ступенем готовності понад 50%.

Чимало експертів впевнені, що Україні необхідно якнайшвидше прийти до кооперативної схеми будівництва нерухомості, яка з великим успіхом використовується в багатьох країнах Європи. Люди мають об'єднуватися в кооперативи по будівництву житлової нерухомості. Існує також інститут товариств індивідуальних забудовників, які споруджують приватні будинки. За таких умов житло будується за невисокою ціною. Забудовника громадяни обирають на тендерних умовах [1].

Ми знайдемо вихід з кризи, але з якими активами і пропозиціями вийде ринок нерухомості до споживача? Необхідно розуміти, що житло – мало не єдиний товар, який неможливо придбати через імпортування [3].

Перелік посилань

1. Проценко О. Як подолати кризу на ринку нерухомості / Проценко О. // Правовий тиждень. – 2009. – №7(133).
2. Науково-практичний семінар «Тенденції ринку нерухомості України в умовах фінансово-економічної кризи. Реалії та прогнози»
3. Україні потрібний будівельний бум! / Будівництво і реконструкція. – 2009. – №3.
4. Економічна криза в Україні: вимір, ризики, перспективи. – Жаліло Я.А., Бабанін О.С., Белінська Я.В. та ін. / за заг. ред. Я.А. Жаліла. – К.: НІСД, 2009. – 142 с.
5. Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва [Текст]: Закон України від 25.12.2008 р. № 800–VI // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 19. – с. 257.

Сінельников Б.В.

к.е.н., доцент НТУУ «КПІ»

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ УКЛАДІВ БУРЯКОВОЦУКРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В СВІТЛІ ДОВГИХ ХВИЛЬ М.Д. КОНДРАТЬЄВА

В дослідженні розглянуто технологічні держави в формуванні V і VI уклади, характерні для технологічних укладів, які будуть буряковоцукрової промисловості. визначати обличчя країни в XXI віці. Підкреслено, що еволюція галузі In research it's considered technological визначалась постійним modes, characteristic for saccharine перетворюванням технології industry. Underlined, that the evolution of виробництва, доданням технологічних industry was determined by permanent меж та переходу до нового transformation of technology of технологічного укладу. Розвинута production, overcoming technological думка про те, що зростає роль scopes and passing to the new

technological mode. The idea that the role shape of the country in XXI century grows of the state in formation V and VI develops. technological ways, which determine

Ключові слова: буряковоцукрове виробництво, довгі цикли М.Д. Кондратьєва, прогнозування майбутнього, технологія виробництва, технологічний уклад.

Вступ. В сучасних умовах істотного прискорення НТП економічна теорія повинна розкривати закономірності розвитку науки та техніки. В процесі адаптації до нових умов функціонування буряковоцукрова галузь, незважаючи на значні перетворення, пов'язані із освоєнням нової техніки і технології, виявилась серед “лідерів” за темпами падіння виробництва. Тому тема є актуальною на сучасному етапі розвитку економіки нашої країни.

Одним із перших в кінці XIX віку роль періодичності промислових криз як фактора історичного процесу досліджував М.І. Туган-Барановський. Проблемам економічних циклів була присвячена одна з його робіт, яка носила назву “Періодичні промислові кризи”, видана в Петербурзі в 1894р. В 1900р. вона вийшла під назвою “Промислові кризи” досконало переробленою [1].

В середині 20-х років XX ст. М.Д. Кондратьєв емпірично визначив наявність довгострокових коливань економічних показників, які увійшли в економічну теорію під назвою довгих хвиль Кондратьєва. Великі цикли кон'юнктури були отримані Н.Д. Кондратьєвим шляхом обробки методами математичної статистики динаміки економічних показників за півтора віка (з часу промислової революції кінця XVIII віку) в чотирьох найбільш розвинутих у той час країнах (США, Англії, Франції і Німеччини). В результаті він виявив три (два повних і один неповний) великих циклів кон'юнктури, на основі яких зробив прогноз майбутньої економічної кризи 30-х років, яка отримала назву “великої депресії”. Тривалість циклів була визначена Н.Д. Кондратьєвим в 50-60 років. Він пояснив причини виникнення великих циклів кон'юнктури необхідністю оновлення основного капіталу. При цьому виникнення довгих хвиль, пов'язувалось автором із відтворенням пасивної його частини [2].

Постановка задачі. Вчення про технологічні уклади підвищує роль економічної теорії як наукової основи економічної політики, дає можливість наукового обґрунтування виходу галузей з економічної кризи на основі переходу на інноваційний шлях розвитку. Тому автор поставив собі завдання розглянути буряковоцукрове виробництво в світлі довгих циклів М.Д. Кондратьєва. Методи дослідження побудовані на базі сучасної економічної теорії [3].

Результати досліджень. Теоретичне обґрунтування циклічного характеру розвитку визначило роль НТП і стало базою для розгортання досліджень його ролі в розвитку галузі. Наукове пізнання процесів технологічного розвитку визначило необхідність введення в науку нових термінів: технологічний уклад, технологічний розрив, технологічна межа.

Технологічний уклад – це техніко-технологічний комплекс, який функціонує на основі технології, яка є особливою у межах єдності технологічного способу виробництва. Їх періодизація така: I-й – 1770 – 1830; II-й – 1830 – 1890; III-й – 1890 – 1940; IV-й – 1940 – 1980; V-й – 1980 – 2020.

В 1799 Т.Е. Ловиц досліджував на зміст цукру вітчизняну сировину і отримав невелику кількість кристалічного цукру із буряків. Йому бурякоцукрове виробництво зобов'язано створенням наукових основ технології тієї пори. Його роботи дали можливість створити фундамент хімії цукру, а на її базі – наукові підґрунтя виробництва “солодкого золота”. В 1801 році бурякоцукрове виробництво складав дослідний завод в с. Нікольському Московської губернії. В 1802-1803 р. введено в експлуатацію Аляб'євський цукровий завод, а в 1809 працювали ще 2 заводи в Орловській і Саратовській губерніях. Вже на I технологічному укладі було створено основи хімії цукру, та на її базі закладено фундамент технології виробництва цукрових продуктів. Спираючись на результати досліджень вчених, підприємці створили основи самобутньої техніки і технології бурякоцукрового виробництва. На перших бурякоцукрових заводах – Аляб'євському і Нікольському був освоєний вапняний спосіб обробки бурякового соку, його очищення з допомогою кісткового вугілля, та його кристалізація.

На перших заводах буряки перед миттям очищали з допомогою ножів від землі, а поверхневий шар її очищали скребачками. Після миття в цебері буряки потрапляли на тертушку. Еволюція на цій операції завершилась переходом до механізації з допомогою ручного привода, а потім кінського. В початковий період розвитку цукрового виробництва застосували вогневе нагрівання рідких продуктів і випарювання з них води у відкритих глибоких котлах.

Після згущення відфільтрований сироп виливали у бляшані форми і ставили в сушарню, в якій утворювались кристали цукру, маточний розчин від кристалів цукру відокремлювали з допомогою важельних пресів.

Така технологія нагрівання та випаровування приводила до розкладання великої кількості цукру, соки і сиропи отримували низької якості та насиченого забарвлення. Цукровики вдосконалювали технологію виробництва на основі інтенсифікації окремих операцій. Подальші успіхи пов'язані з застосуванням пари, вакууму, але вже у II технологічному укладі.

I технологічний уклад та його технологія утворився під впливом промислової революції. Його ключовим фактором були ткацький станок, а ядром водяний двигун, виплавка чавуну, обробка металів, тощо.

Особливість II-го технологічного укладу склав значний вплив на галузь наукових досліджень. Розквіт хімічної науки, пов'язаний з працями М.М. Зініна, А.М. Бутлерова, Д.І. Менделєєва, робив вирішальний вплив на розвиток бурякоцукрового виробництва, зумовив перехід від “вогневого” до “парового” цукрового заводу із зміною палива, яке застосовується (замість деревини – кам'яне вугілля).

Якісний стрибок визначило початок наукових досліджень з агротехніки вирощування цукрових буряків.

Еволюційними віхами в розвитку технології галузі стали:

- одержання соку з буряків за допомогою гарячої “вимочки”, а потім перехід на протитечийний спосіб одержання дифузійного соку по методу “Роберта”, що поклало початок еволюції технологічної схеми “парового” цукрового заводу;

- застосування вуглекислого газу для осадження надлишку вапна із дифузійного соку, відділення осаду дифузійного соку з допомогою пресів, будівництво вапняково-випалювальних печей для отримання вапна та сатураційного газу, що стало початком еволюції очищення соку;

- освоєння парових двигунів, випарювальних установок горизонтального типу, вакуум-апаратів періодичної дії для варіння утфеля на кристал, використання вторинного пару випарної установки та вакуум-апаратів в технологічних цілях поклали початок еволюції теплового господарства “парових” цукрозаводів того часу;

- кристалізація сиропів, застосування центрифуг утфелю першої кристалізації, пробілювання кристалів цукру з допомогою технологічної пари завершило еволюційний процес створення технологічної схеми отримання білого цукру в умовах II технологічного укладу.

Рішенню цих складних питань допомагав розвиток вугільної промисловості, машинобудування, чорної металургії, верстатобудування, металообробки, виробництво парових котлів низького тиску та парових двигунів.

Застосування нової технології давала можливість отримувати додаткові доходи. Поширюючись та охоплюючи все більшу кількість підприємств цукрової промисловості нові технології сприяли зменшенню суспільно-необхідних витрат до рівня, визначеного новою технологією виробництва. Такий перехід до нової технології становив технологічний стрибок.

І в наступних технологічних укладах застосування нової технології і техніки охоплювало все більшу кількість підприємств галузі, що знижувало суспільно-необхідні витрати до рівня, визначеного новими умовами виробництва, що забезпечувало отримання додаткових доходів. Технологія, розв’язуючи на кожному технологічному укладі проблему ефективності виробництва цукру, мала певні технологічні межі, які характеризували вичерпання можливостей технології і зумовлювали перехід до більш досконаліших технологій, що й визначало економічний розвиток галузі і її інфраструктури.

В сучасних умовах розвитку галузі технологія має певну межу, тобто економічний потенціал, закладений у неї вичерпано і вона стала неспроможною для подальшого техніко-економічного прогресу. Технологічна межа означає, що вищих показників виробництва можна досягти за умови переходу до нового технологічного укладу. В світлі цього чітко проглядається нагальна необхідність переходу галузі на інноваційний тип розвитку: модернізацію III і IV технологічних укладів, розвитку V укладу, створення основ VI укладу на основі знань, інформації і підприємницьких здібностей: тонкої хімії, біотехнології, відтворювальних джерел енергії, нанотехнологій,

кристалогідратної технології, виробництва екологічно-чистого палива, тощо.

Висновки. Вже на I технологічному укладі роботи Петербурзької Академії наук дозволили створити основи хімії цукру, та на її базі – науковий фундамент технології виробництва цукрових продуктів.

Спираючись на результати досліджень вчених, вітчизняні підприємці заклали основи самобутньої техніки і технології бурякоцукрового виробництва на I та II технологічному укладах.

Перелік посилань

1. Туган-Барановский М.М. Промышленные кризисы. Очерк из социальной истории Англии. [Текст]. Печатается по тексту кн.: М.И Туган-Барановский. Промышленные кризисы. Очерк из социальной жизни Англии. – 2-е, совершенно переработанное издание. – С. Петербург: Изд. О.Н. Поповой, 1900. – 333с. – К.: Наук. думка, 2004 – 368с. – (Классика отеч. экон. мысли) – 200 экз. – ISBN 966-00-0306 – 4.

2. Кондратьев Н.Д. Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения. Избранные труды [Текст] / Н.Д. Кондратьев; Международный фонд Н.Д. Кондратьева и др.; Ред. колл.: Абалкин Л.И. (пред.) и др. Библ.: С. 751-754. М.: «Экономика», - 2002. – 767с. – 5000 экз. – ISBN 5-282-02181-1.

3. Чухно А.А. Сучасні економічні теорії: Підручник. [Текст]. А.А. Чухно, П.І. Юхименко, П.М. Леоненко / За ред. А.А. Чухна. К.: Знання, 2007. – 878с. бібліогр. С. 871-878, 141 наймен. – ISBN 966-346-310-4.

Тульчинська С.О.

к.е.н, доцент ФММ, НТУУ «КПІ»

Москалюк Ю.М.

студент ФММ, НТУУ «КПІ»

ОЦІНКА ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

У статті розкрито сутність поняття «неплатоспроможність». Доведено, що оцінювання платоспроможності дозволяє визначити, наскільки ефективно здійснюється фінансовий менеджмент на підприємстві. А також запропоновано план по оздоровленню діяльності підприємства.

Essence of concept «insolvency» is exposed in the article. It is well-proven that the evaluation of solvency allows to define, as far as a financial management is effectively carried out on an enterprise. And also a plan is offered on making healthy of activity of enterprise.